

Nepravé záložky (relační slova)

Termíny:

tr: yer edatları

cs: nepravé záložky, místní/prostorové záložky

en: spatial postpositions

biblio:

Göksel, Kerslake 2005, 221-225

Ketrez 2012, 136-137

Kučera 2014, 388-395

edat	význam	příklad	překlad
üst	hořejšek	<i>masanın üstünde</i>	nad, na stolem
alt	spodek	... <i>altında</i>	pod ...
ön	předek	... <i>önünde</i>	před ...
arka	zadní část	... <i>arkasında</i>	za ...
sol	levá část	... <i>solunda</i>	nalevo od ...
sağ	pravá část	... <i>sağında</i>	napravo od ...
orta	střed	... <i>ortasında</i>	uprostřed ...
yan	strana	... <i>yanında</i>	u ...
iç	vnitřek	... <i>içinde</i>	uvnitř ...
dış	vnějšek	... <i>dışında</i>	vně, mimo ...
etraf	okolí	... <i>etrafında</i>	okolo ...
karşı	protějšek	... <i>karşısında</i>	naproti ...
ara	mezera	... <i>arasında</i>	mezi ...

1. Nepravé záložky

Pomocí tzv. „nepravých záložek“ v turečtině vyjadřujeme složitější prostorové vztahy (tzn. ty co nelze vyjádřit samotnými směrovými pády).

Konstrukce s nepravými záložkami se tvoří stejně jako genitivní konstrukce, za genitivní spojení se ovšem klade ještě pád.

- P1 *ev* ~ *üst*
„dům“ ~ „hořejšek“
- P2 *onun evi* ~ *onun üstü*
„jeho dům“ ~ „jeho hořejšek“
- P3 *onun evinde* ~ *onun üstünde*
„v jeho domě“ ~ „nad ním (dosl. v jeho hořejšku)“
- P4 *Ali'nin evinde* ~ *Ali'nin üstünde*
„v Aliho domě“ ~ „nad Alim (dosl. v Aliho hořejšku)“
- P5 *oda* → *odanın içi* → *odanın içinde*
„pokoj“ ~ „vnitřek pokoje“ ~ „uvnitř pokoje“
- P6 *Kedi masanın altında.*
„Kočka je pod stolem.“
- P7 *Ağacın yanında oturuyorlar.*
„Sedí vedle stromu.“
- P8 *Sıcaklık bugün sıfırın üstünde.*
„Teplota je dnes nad nulou.“
- P9 *Onların arasında düşmanlık var.*
„Je mezi nimi nepřátelství.“

Pokud chceme vyjádřit jiné osoby než třetí, využijeme odpovídajících přivlastnění.

P10 *yan* → *yanım* → *yanımda*
„bok“ „můj bok“ „po mém boku, vedle mě, u mě“

P11 *Yanımda kimse yok.*
„Vedle mě nikdo není.“

P12 *Altımızda iki Kürt aile oturuyor.*
„Pod námi žijí dvě kurdské rodiny.“

P13 *Bütün ülke senin önünde titriyor.*
„Celý stát se před tebou třese.“

Ačkoliv se nepravé záložky používají nejčastěji s lokativem, lze je používat ve všech pádech s odpovídajícím významem (příklady převzaté a upravené z Ketrez 137).

P14 *Masanın altında kitap var mı?* (Ket)
„Je pod stolem nějaká kniha?“

P15 *Üçe kadar sayıyorum. Masanın altından hemen çıkıyorsun!*
„Počítám do tří. Ihned vylezeš zpod toho stolu!“

P16 *Masanın altına saklıyor.* (Ket)
„Schovává se pod stůl.“

P17 *Masanın altını temizliyor.* (Ket)
„Uklízí pod stolem (spodek stolu).“

P18 *Masanın altının temizliğinden kim sorumlu?* (Ket)
„Kdo je zodpovědný za úklid pod stolem?“

P19 *Masanın altı temiz.* (Ket)
„Pod stolem je to čisté (spodek stolu je čistý).“

P20 *(Senin) önüne bak!*
„Dívej se před sebe! (Dávej pozor)“

Některé konstrukce s nepravými záložkami jsou již lexikalizované, ztratily genitiv a některé se píší jako jedno slovo.

yurtdışında „v zahraničí“

kahvaltı „snídaně“

yeraltı „podzemí“

sualtı „pod vodou, podvodní“

gözaltı „dohled (pod dohledem)“

doğüstü „nadpřirozený“

çevrimiçi „online“

çevrimdışı „offline“

yasadışı „nezákonný“

akşam üstü „pod večer (navečer, k večeru)“

uluslararası „mezinárodní“

aramızda „mezi námi“

kapsam dışında „mimo rámeč“

kızılötesi „infračervený“

morötesi „ultrafialový“

korku içinde „ve strachu“

üstünü değiştirmek „převlíct si svršek“

altını değiştirmek „vyměnit plenky“